NADÁNÍ, KTERÉ NEVIDÍME

SO FA

Kolik talentů si můžeme dovolit přehlédnout?

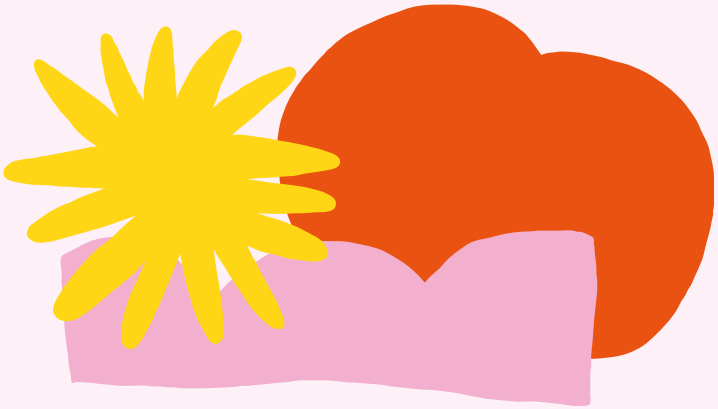

Inkluze se netýká jen dětí s obtížemi, ale také těch nadaných. I jejich potenciál totiž může zůstat nerozpoznaný, zvlášť pokud neodpovídají běžným představám o nadaném dítěti.

Každé dítě má jiné vzdělávací potřeby a zaslouží si příležitost rozvíjet své schopnosti. Inkluzivní vzdělávání proto znamená nejen odstraňovat překážky, ale také rozpoznávat a rozvíjet nadání všech dětí – v každé škole a bez ohledu na to, zda mají nebo nemají podporu v rodinném zázemí.

SOFA

Kolik nadaných dětí nám uniká?

10–15 %

nadaných dětí v populaci

0,35 %

nadaných žákyň a žáků identifikovaných školami

3–4 %

mimořádně nadaných dětí v populaci

0,16 %

nadaných a mimořádně nadaných dětí evidovaných pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP)

Podle odborných odhadů tvoří nadané děti nejméně 10 % školní populace. V českých základních školách by to v roce 2026 odpovídalo přibližně **100 000 nadaných žákyň a žáků**. Školy však ve stejném roce vykázaly jako nadané nebo mimořádně nadané **jen asi 6 600 z nich**.

To, že nadání nevidíme, neznamená, že neexistuje.

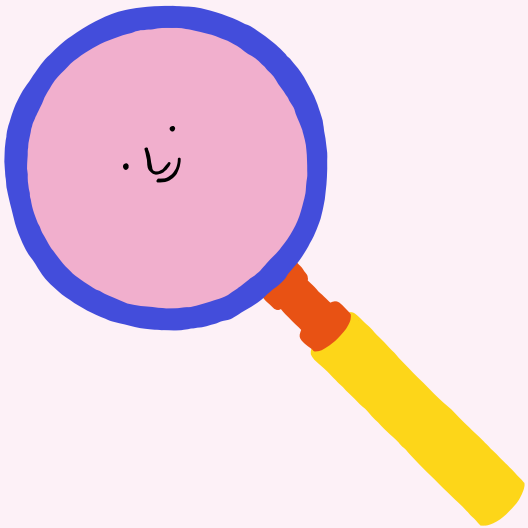

Zdroj: statistické ročenky školství za školní rok 2025/26

SO FA

Nadání často nevidíme, protože ho systematicky nehledáme

> 90 %
škol využívá k identifikaci nadání pedagogické pozorování

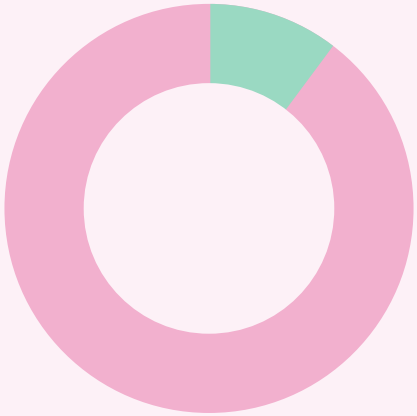

8–10 %
škol využívá specializované testy

Ne všechny projevy nadání jsou snadno rozpoznatelné. Některé děti proto mohou zůstávat nepovšimnuté, zvlášť pokud se jejich schopnosti ve škole neprojevují očekávaným způsobem.

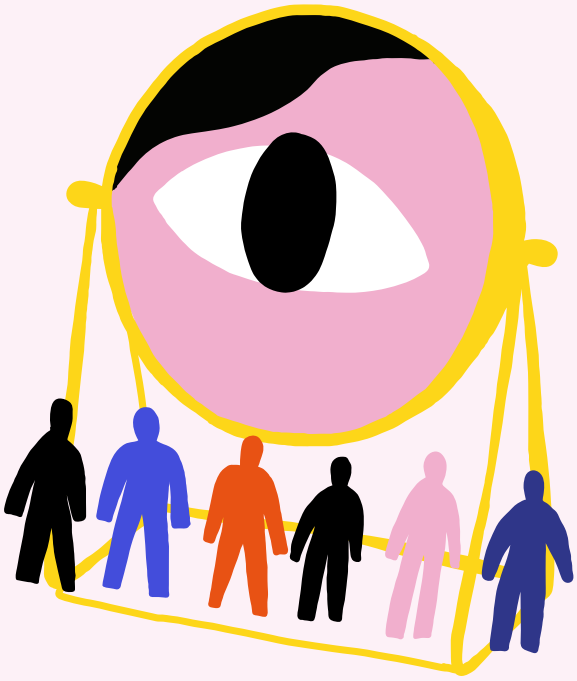

Co je potřeba změnit?

- Systematicky vyhledávat nadání u všech dětí
- Nespoléhat jen na podněty rodičů a vyučujících
- Doplňovat pozorování vhodnými nástroji pro vyhledávání a odborné posouzení nadání
- Vzdělávat vyučující v rozpoznávání i méně obvyklých projevů nadání

SOFA

Stejný talent, odlišné příležitosti

Nadání se může objevit v každé rodině. Ne všechny děti ale mají stejnou šanci, že bude jejich nadání rozpoznáno a dostane prostor k rozvoji.

Dítě s více příležitostmi

(dostupné knihy, technologie, kroužky, informace, podpora rodičů)

větší šance na rozpoznání a rozvoj nadání

Dítě s omezenými příležitostmi

(omezený přístup ke knihám, technologiím, kroužkům a informacím)

vyšší riziko, že nadání zůstane skryté

V Česku je rozpoznávání nadání mimořádně silně spojeno se socio-ekonomickým zázemím rodiny.

Škola by měla být místem, které talent objevuje, ne místem, kde se rozdíly v příležitostech k rozvoji dál prohlubují.

SOFA

O šanci rozvíjet talent by neměla rozhodovat peněženka rodičů

Finanční situace a vzdělání rodičů významně ovlivňují vzdělávací příležitosti dětí. Mohou se promítat i do toho, zda dostanou šanci projevit a rozvíjet své nadání.

Jak se tyto rozdíly projevují?

1

Nerovnosti v rozpoznávání nadání

Děti ze znevýhodněného prostředí mohou mít méně příležitostí ukázat své schopnosti. Jejich nadání tak může zůstat nepovšimnuté.

2

Nerovný přístup k příležitostem

Knihy, technologie, volnočasové aktivity nejsou dostupné všem dětem stejně. To ovlivňuje možnosti rozvoje jejich talentu.

3

Přístup na víceletá gymnázia

Například přechod na víceletá gymnázia může zvýhodňovat děti, jejichž rodiny mají lepší přístup k informacím a více finančních prostředků na přípravu k přijímacím zkouškám. Děti, včetně těch nadaných, bez podobných možností mohou být v přístupu na víceletá gymnázia znevýhodněné.

i

Co je potřeba změnit?

Aktivně vyhledávat a podporovat nadání u všech dětí bez ohledu na jejich rodinné zázemí. Škola by měla pomáhat vyrovnávat rozdíly v příležitostech, ne je prohlubovat. Protože když přehlížíme talent, neztrácí jen dítě. Ztrácí celá společnost.

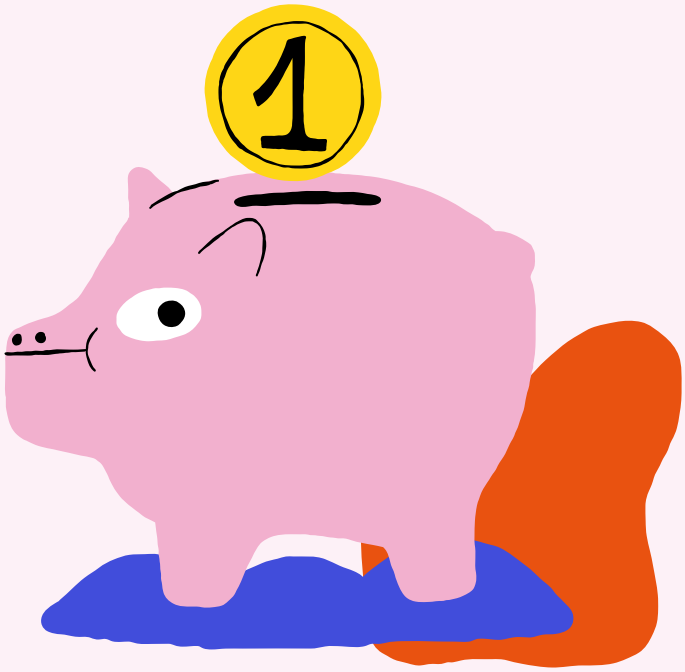

NADÁNÍ, KTERÉ NEVIDÍME

O cestě na gymnázium nerozhoduje jen talent

V Česku mají děti rodičů s vyšším vzděláním výrazně větší šanci, že bude jejich nadání rozpoznáno. Tato souvislost patří mezi sledovanými zeměmi k nejsilnějším.

Kolik rodičů plánovalo nebo již zvolilo pro své dítě víceleté gymnázium?

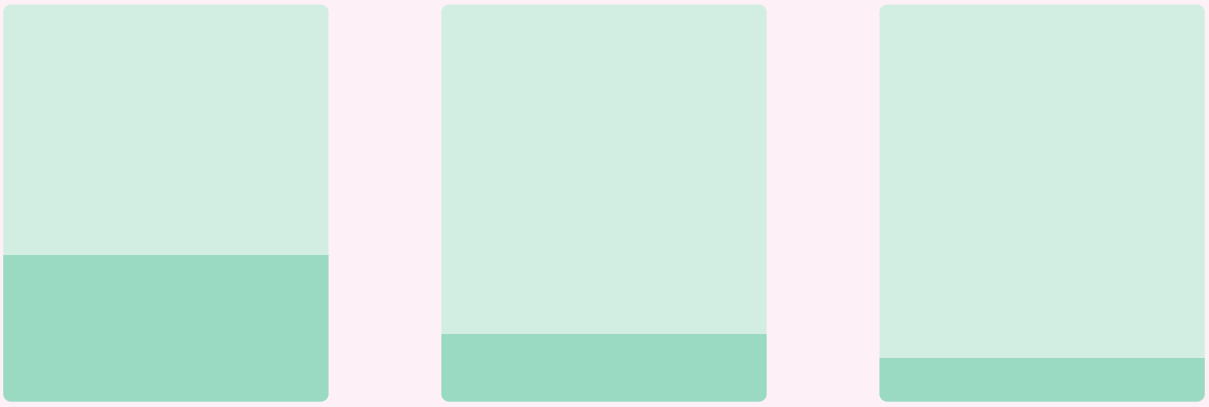

37 %
Rodiče s vysokoškolským vzděláním

17 %
Rodiče s maturitou

11 %
Rodiče bez maturity

Zdroj: (Median pro ČvT, 2019)

NADÁNÍ, KTERÉ NEVIDÍME

Nadané dívky zůstávají často neviditelné

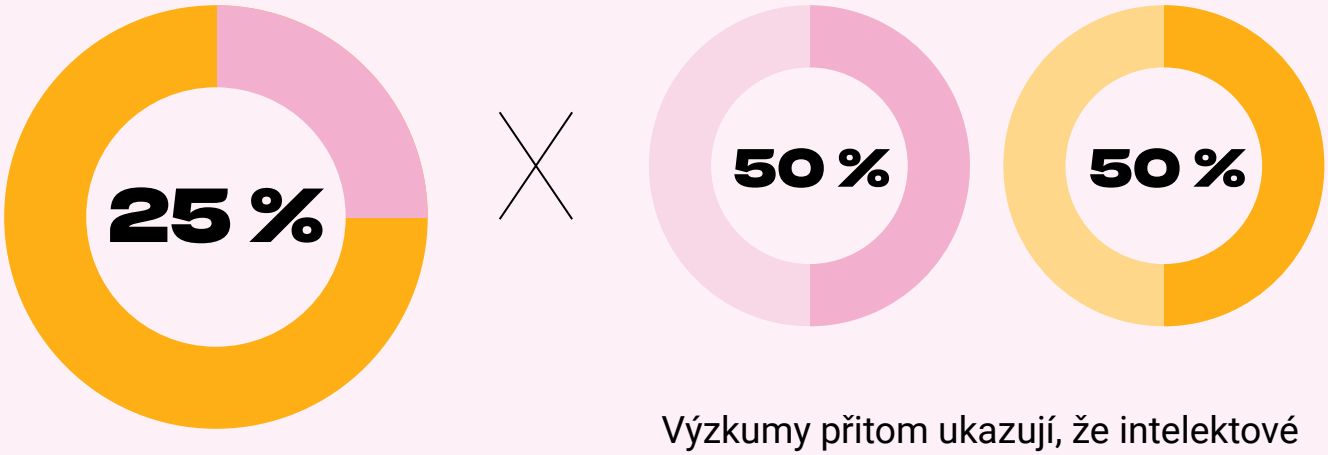

Podle školních statistik tvoří dívky jen 25 % nadaných dětí v základním vzdělávání.

Výzkumy přitom ukazují, že intelektové nadání se u dívek a chlapců vyskytuje v podobné míře. Mezi nadanými dětmi bychom proto očekávali přibližně 50 % dívek.

Proč tolik nadaných dívek uniká pozornosti?

- Genderové stereotypy a rozdílná očekávání okolí
- Nižší sebedůvěra některých dívek
- Identifikace nadání založená převážně na podnět rodičů a vyučujících

Co může pomoci?

Plošný screening nadání ve školách, který by pomohl rozpoznávat nadání i u dívek a dětí ze znevýhodněného prostředí, jejichž schopnosti mohou zůstávat nepovšimnuté.

Zdroj: IDEA při CERGE-EI (2025), TIMSS a PISA.

NADÁNÍ, KTERÉ NEVIDÍME

Děti s dvojí výjimečností

aneb Když se nadání a obtíže navzájem maskují

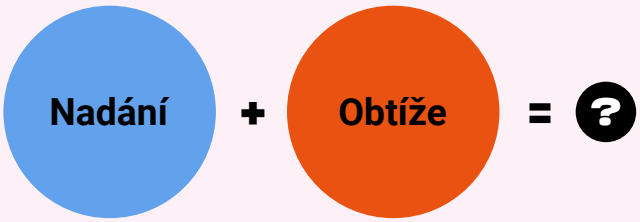

Dvojí výjimečnost znamená souběh nadání a specifických obtíží, například dyslexie, ADHD nebo autismu. Zásadní překážkou při jejím rozpoznávání je tzv. maskovací efekt. Nadání a obtíže se totiž mohou navzájem maskovat, a zůstat tak nerozpoznané.

Tři druhy maskovacího efektu:

Nadání maskuje obtíže

Dítě díky svým vysokým schopnostem dokáže některé obtíže kompenzovat. Jeho nadání může být rozpoznáno, zatímco obtíže zůstávají skryté.

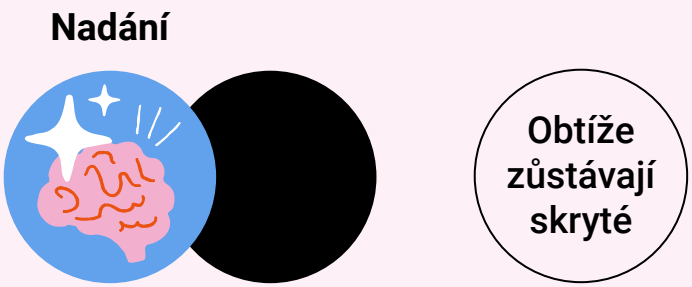

Obtíže maskují nadání

Specifické obtíže dítěte, například při čtení nebo psaní, mohou být natolik výrazné, že upoutají pozornost vyučujících a zastíní jeho nadání.

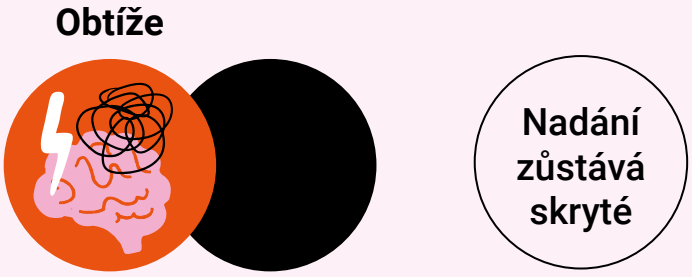

Vzájemné maskování

Nadání a obtíže se mohou navzájem vyvažovat, takže dítě podává zdánlivě průměrný školní výkon. Nerozpoznané pak může zůstat nadání i obtíže.

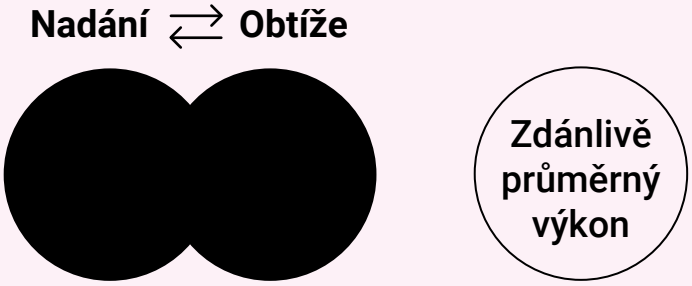

Zdroj: Portešová, Š., Budíková, M., 2010; Baranová, P. et al., 2021

NADÁNÍ, KTERÉ NEVIDÍME

SOFA

5 mýtů, kvůli kterým nadání nevidíme

1 Nadané dítě má samé jedničky.

i Nadání se nemusí projevovat výbornými známkami.

2 Nadané dítě si poradí se vším samo.

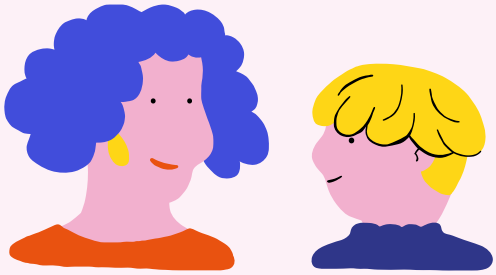

i I nadané dítě potřebuje vedení, podporu a podnětné prostředí.

3 Nadané děti patří jen do výběrových škol.

i Nadání lze rozvíjet i v běžné třídě.

4 Nadané dítě musí vynikat v soutěžích a olympiádách.

i Úspěchy v soutěžích jsou jen jedním z možných projevů nadání.

5 Nadané dítě je bezproblémové.

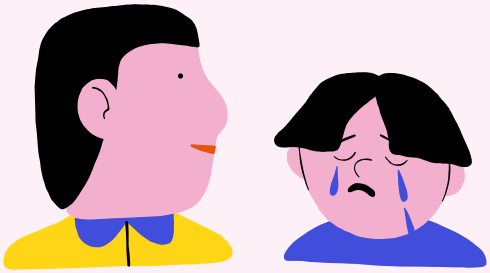

i I nadané dítě může mít potíže s učením, vztahy nebo emocemi a potřebovat podporu.

SO
FA

Nadaní nepotřebují jinou školu. Potřebují jinou výuku

Společný kolektiv + diferencovaná výuka + individuální rozvoj

---

MÝTUS

Nadané děti se nejlépe rozvíjejí, když se učí jen mezi stejně nadanými.

X

REALITA

I v běžné třídě lze výuku přizpůsobit tak, aby se mohly rozvíjet všechny děti, včetně těch nadaných.

Jak může běžná škola rozvíjet nadání?

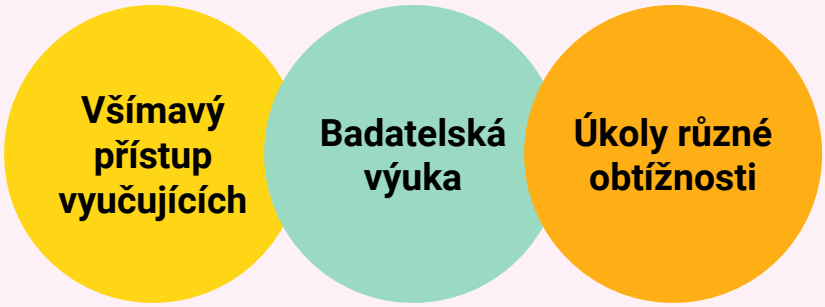

Nadané dítě může být součástí běžné třídy a zároveň dostávat náročnější úkoly, pracovat na vlastních projektech nebo pracovat v dočasné skupině dětí s podobnými znalostmi a dovednostmi.

SO
FA

5 kroků k lepšímu rozpoznávání a rozvoji nadání

- **Aktivně vyhledávat potenciál** – nespoléhat jen na **názory** rodičů nebo vyučujících.
- **Vzdělávat vyučující** – v rozpoznávání různých podob nadání, i těch méně nápadných.
- **Přizpůsobovat výuku** – nabídnout různou obtížnost úkolů a podporovat individuální tempo a různé způsoby učení.
- **Určit osobu zodpovědnou za podporu nadání** – která bude propojovat školu, rodinu a poradenské služby.
- **Zlepšit diagnostiku a podporu** – aby i děti, jejichž nadání není na první pohled patrné, dostaly příležitost ho rozvíjet.

Podpora nadání nesmí být otázkou náhody. Jeho rozpoznávání a podpora musí být součástí práce každé školy.

